

raavat riittämättömästi varoja sosiaali- ja terveydenhuoltoon, he syyllistyvät perustuslain vastaiseen menettelyyn. Mutta onko poliisi koskaan joutunut tutkimaan syyllisyyttä tekoon, jossa on rikottu perustuslain toisen luvun pykälää yhdeksäntoista? Tämän pykälän, jonka pitäisi taata riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut, rikkominen lienee pudonnut polkupyörän anastamisen luokkaan eli tekoihin, joita ei ehditä tutkia.

Mikään asia ei toimi, ellei ole kunnollista vastuu- ja seuraamusjärjestelmää. Tarvitaan vastuujärjestelmää, jossa uusi rikostunnusmerkistö on tärkeä osa. Rikoslain 40. luvussa puhutaan virkarikoksesta, mutta sen käsi ei yllä mihinkään, korkeintaan moralististen varjokuvien heijas-

teluun korvattomille seinille.

Jälkikäteisvalvontaa hoitavat lääninhallitukset eivät juuri ole käyttäneet edes lain suomaa uhkasakkomenettelyä. Jälkikäteisiä etukäteisvalvonnalla on erilaiset tehtävät:

”Perusturvarikos eroaisi nykyistä valvontaviranomaisten sanktiojärjestelmistä, koska se kohdistuisi etupäässä henkilökohtaisesti yksittäiseen tai yksittäisiin virka- ja luotamushenkilöihin.”

Pykälä sopisi jonkinlaisena alalajina virkarikosten yhteyteen. Rikos edellyttäisi tahallisuutta, tuottamus alentaisi tutkimuskynnystä liiaksi. Perustasolla toimivaa sosiaalityöntekijää koskisivat jatkossakin vain entiset virkavirhepykälät.

Tulokulma perusturvarikok-

seen ei ole uusi. Ajatus yksittäisen virkamiehen henkilökohtaisesta rikosoikeudellisesta vastuusta avattiin Matti Vanhasen hallituksen toimesta, kun se antoi oikeusministerille tehtäväksi tutkia, voitaisiinko Tehyn lakoon osallistuvia sairaanhoitajia laittaa rikosoikeudelliseen vastuuseen, jos he eivät lakon aikana tule töihin hallituksen ja työnantajan määräyksistä huolimatta. Perusteluna oli potilaiden turvallisuus. Samasta asiasta on kyse perusturvarikoksissakin.

Valta edellyttää vastuuta. Myös rikosoikeudellista. Rikos on rikos, vaikka se kohdistuisikin puolustuskyvyttömiin. Jos tuomion saa eläinräkkäyksestä, niin miksei sitten ihmisen räkkäimisestä?

Globalisaatioajan perhesuhteita

TUULA-MARIA AHONEN

Kirjailija ja professori Merete Mazzarella kirjoittaa hyvin henkilökohtaisesti tietäen samalla kirjoittavansa myös hyvin yleisesti. Mazzarella tekee näkyväksi tunnekipuja, joista menestyttä arvostavassa yhteiskunnassamme vaietaan.

On arvostettavaa ja hienoa, kun lapsi menee ulkomaille opiskelemaan. Mutta siitä ei juuri puhuta, mitä tästä seuraa ihmishuhdemaalimassa. Mazzarella sanoo kuuluvansa niihin, joiden mielestä on vaikeata, kun on lastenlapsia. Hän saa tosin tavata heitä, muttei läheskään niin usein kuin tahtois. Mazzarellan lasten-

lapset ovat ainakin yksitoista kuukautta vuodesta kaukana hänestä. Mazzarellan poika on perustanut perheen Amerikassa.

”Kyllä, tiedän, että asiat voisivat olla huonomminkin, paljon huonommin, sillä on niitäkin, jotka eivät saa tavata lastenlapsiaan lainkaan, on niitä, joihin lapset ovat katkaisseet välinsä niin, että he joutuvat hiipailemaan päiväkotien ja koulujen ulkopuolella nähdäkseen edes vilauksen lastenlapsistaan”, Mazzarella tekee näkyväksi aikamme ihmissuhteiden rikonnaisuutta, hyvin hävetyssä ja salatussa muodossaan.

Merete Mazzarella
Illalla pelataan Afrikan tähteä. Isovanhemmista ja lastenlapsista
Tammi, 2008

Mutta juuri tämä on tervehdyttävää: jaettu kärsimys on hiukan pienempi kärsimys:

”Olen saanut sähköpostitse tietää enimmäkseen lastenlapsista. Myös silloin, kun poikani perhe asui Suomessa kuukauden, sovimme sunnuntaipäivällisestä sähköpostitse.”

Perinteinen lähi-ihmissuhteiden

ongelma ja vitsien aihe on anoppiongelma. Yhteiskuntamme arvostaa nuoruutta, anoppiongelmassa on vain yksi syyllinen ja muuten naurettava hahmo, vanhempi nainen.

Mazzarella rohkenee valaista tilannetta uudesta näkökulmasta. Hän kertoo akateemisesta perheestä tulevasta akateemisesta miniästään:

”Kun Ville, hän ja minä olimme kaikki kolme samassa huoneessa, hän vältti puhuttelemasta minua suoraan ja sanoi sen sijaan: ’Ville, voitko sanoa äidillesi, että..’ Hän ei mitenkään salannut sitä, ettei pitänyt tuomastani lahjasta. Myöhemmin hän ei mitenkään salannut sitä, ettei pitänyt laittamastani ruuasta tai tarjoamastani kahvista. Hän saattoi työntää puoliksi syömänsä ruoka-annoksen inhoten luotaan.

Niin antropologi kuin olikin, miniä ei osoittanut minkäänlaisia kiinnostusta tähän maahan tai sen oloihin tai kulttuuriin niinä

kesinä, joina hän kävi Suomessa. Mazzarella ei muista hänen kertaakaan kysyneen mitään Suomesta:

”Koskaan aikaisemmin tai myöhemmin en ole yhtä selvästi tajunnut, kuinka riippuvainen olen siitä, että minusta pidetään. Suhteessa Jennyn minä kyyristyin, aloin änkyttää, ääriiviivani hämärtyivät.”

Mazzarella jakaa anopin kokemuksia ajassa, johon ei kuulu vanhempien ihmisten kunnioitus, sukulaissuhteiden arvostus tai heikomman huomiointi.

”He kävelevät nopeasti, kun olemme kaupungilla, sekä Ville että lapset kävelevät nopeasti, ja pelkään koko ajan jääväni jälkeen. Puhuessaan he eivät liioin ikinä käänny minun puoleeni. Usein en tiedä, mistä he puhuvat. Tunnen oloni alakuloiseksi, mutten sano mitään. Pitkään aikaan en sano mitään.”

Eräänä päivänä Mazzarella näkee

pojantyttärensä Amelian kanssa hyvin vanhan rouvan nousevan vaivalloisesti taksiin:

” – Ehkä sinä autat famua sitten kun famu on noin vanha? Mazzarella kysyy.

– Kuinka vanha minä olen silloin, Amelia kysyy.

– Kolmissakymmenissä.

– Silloin minulla on kyllä aika paljon muuta tekemistä, Amelia vastaa.”

Amelia kertoo sähköpostissaan famulle, että hän lukee koulussa ympäristön tuhoutumisesta. Hänen opettajansa sanoo, että ihmiset eivät varmaankaan ota ongelmia riittävän tosissaan, ennen kuin on liian myöhäistä.

Mutta otammeko me tosissamme edes lähimpiä ihmissuhteitamme? Meillähän on liian kiire ajatella ja välittää niistäkään ihmisistä, joiden työlle oma elämäme on rakentunut ja rakentuu.

Mazzarellan kirja on hyvin kirkas peili ajastamme.